

*Förlorad i filterbubblan:
En personlig berättelse
om att tro på
konspirationsteorier*

En av VoF:s senaste medlemmar, **Alexander Gunnarsson**, delar med sig av sin resa från att ha trott på allsköns konspirationsteorier till att omfamna skepticisimen. Alexander Gunnarsson är utbildad inom datavetenskap och medlem i VoF Göteborg.

NÄR JAG GICK SISTA ÅRET på högstadiet skickade en äldre vän en länk till mig med en Youtube-video från en känd konspirationsteoretiker. Jag minns inte vad den första videon jag såg handlade om, men den fångade mitt intresse så jag valde att prenumerera på kanalen. Något väcktes inom mig. Är det verkligen så här illa? Jag fortsatte att kolla på fler filmer och prenumerera på relaterade kanaler

som därmed utgjorde grunden till mitt dagliga informationsflöde. Som ung hade jag aldrig tidigare följt nyheter och inte hunnit bilda mig en omvärldsuppfattning. Den filterbubbla jag just klivit in i skulle nu börja formas.

Det som förmedlades var hur en dold maktelit styrde samhället och var ute efter att kontrollera mig. Det var en retorik jag köpte. Förklaringarna kändes övertygande. Idag vet jag mer om logiska felslut och argumentationsfel och hur man med en välgjord kort video kan få vad som helst att låta sant för den okunnige. Då, för omkring tio år sedan, såg jag mig som öppensinnad och övervägde att det som framställdes kunde vara sant. Det var inte så att jag trodde på allt jag hörde, men jag avvisade heller ingenting för det gick ju inte att bevisa att det *inte* var sant. Upprepad exponering och oemotsagda argument gjorde att idéer började fastna i mig.

Jag var under den tiden vag med vad jag faktiskt trodde på. Om vi tar 9/11-attackerna som exempel, så hävdade jag inte rakt ut att den amerikanska regeringen låg bakom dem. Men jag såg många "dokumentärer" som pekade ut påstådda oegentligheter som antydde att den officiella förklaringen inte kunde stämma. Om den inte stämde, hur gick det då till? Där någonstans låg jag. Jag var öppen för alternativa förklaringar utan att stå fast vid någon specifik. Jag tror att den här vagheten är en nästan medveten strategi, både för mig då och för andra som sprider idéerna. Om man undviker konkreta påståenden och bara sprider tvivel går det ju inte att ha fel, en taktik jag idag också ser hos klimatförnekare. Det jag genomgående trodde på var en växande dold maktelit, som brukar benämnas New World Order.

Utifrån sett var jag nog ändå ganska normal. Skolresultaten såg bra ut och jag kom överens med mina klasskamrater, som jag inte pratade med om detta. Jag minns när vaccinet mot svininfluensan skulle delas ut på mitt gymnasium. Mina klasskamrater gick och ställde sig i kö, alla utom jag. Det blev ingen stor grej av det, jag sa bara att jag inte skulle ha och jag minns än idag den oroliga känslan när jag sa det. All information jag fått om vaccinet hade förmedlats av den alternativa media jag följde. Jag var rädd för biverkningar och trodde att syftet var att kontrollera mig – exakt som vissa tror om COVID-19 vaccineringen idag.

Inför den här artikeln frågade jag min mamma om det märktes att jag trodde på konspirationsteorier för tio år sedan. Hennes svar var nej. I verkliga livet höll jag det inom mig, men på internet var jag desto flitigare med att sprida “sanningen” som jag hade tagit del av. På de övri-

ga forum jag då hängde på, skapade jag trådar som mest bestod av uppmaningar att kolla på Youtube-länkar och försvarade vad jag betraktade som argument. Jag letade upp en av de trådarna som fortfarande finns kvar för att se vad jag skrivit. Under ett år hade den fått över 600 inlägg, varav nästan var tredje var mitt. Inga argument bet på mig. Jag var bara ute efter att sprida budskapet.

Det är svårt att hjälpa en person att sluta tro på konspirationsteorier – det är ungefär lika besvärligt som att försöka få någon att byta politisk ideologi. Jag upplevde aldrig att någon ville hjälpa mig. Allt jag möttes av var hån och hopplösa debatter som snarare stärkte min position. Förebyggande arbete är bevisat mer effektivt. Det som fick mig att sluta var att jag började må dåligt av den djupa oron för vad framtiden skulle innebära – med en världshövding och en förslavad mänsklighet. En påstådd nära framtid som förstås aldrig kom. Jag beslutade att ta en paus och avprenumerera från dessa kanaler som jag hade följt i några år. Med minskad exponering gick det åt allt mindre kraft att tänka på detta, och engagemanget rann efterhand ut i sanden likt ett intresse som svalnar. Flera månader senare började jag se tillbaka på vad jag tidigare trott och kunde granska det något mer kritiskt, för att med åren släppa det helt. Jag hade till slut fått mig en mer normal världsbild, den som jag tidigare trodde jag hade överlistat. Det kändes som att jag hade gått ur en sekt.

De idéer och tankar jag lämnat bakom mig lever tyvärr kvar hos många. Innehållet har förändrats något men byggs fortfarande upp av samma retorik. Det är frustrerande för mig att se, men jag måste acceptera det och kan inte döma någon eftersom jag själv föll offer för samma

sak. Det händer att jag träffar personer i olika sammanhang som är djupare fast i konspirationsteorier än jag någonsin var. Jag är försiktig med att prata med dem om det. Mina erfarenheter säger att det sällan leder till något gott och jag vet hur jag själv fungerade. Jag bemöter dem som jag bemöter alla människor, utan syfte eller förhoppning om att förändra någon. Kanske får vi en trevlig stund i sammanhanget vi möts och får möjlighet att lära av varandra.

Förra året blev jag medlem i VoF och stod med i monter på Bokmässan. Där fick jag en kopia av *Konspirationsteorier – en handbok* som väckte starkt igenkännande hos mig. Jag rekommenderar den om man vill läsa mer om detta fenomen, som jag här gett en personlig skildring av. 📖

Alexander Gunnarsson

Lästips

Stephan Lewandowsky och John Cook, *Konspirationsteorier – en handbok*, 2020. Översatt till svenska av Lotten Kalenius, Vetenskap och Folkbildning. https://skepticalscience.com/docs/ConspiracyTheoryHandbook_Swedish.pdf